

Statministerens kontor
Postboks 8001 Dep
0030 Oslo

OSLO, 27.05.04

Deres ref.: 2003/01022/MS/aa , Vår ref.: 03/2472-2

Saksbehandler: Kari Skrede

Seksjon for Demografi og levekårsforskning

Høring - Makt- og demokratiutredningen

Vi viser til brev av 1. 12. 2003 med invitasjon til å gi en høringsuttalelse om Makt- og demokratiutredningens sluttutredning NOU 2003:19 *Makt og demokrati*. Høringsbrevet tar utgangspunkt i sluttutredningens sluttavsnitt, hvor den sammenfattende konklusjonen er at det har skjedd endringer i demokratiets vilkår, ved at ulike former for tilleggsdemokrati har supplert folkestyret som formelt beslutningssystem. Det framholdes videre: "Demokratiet blir utfordret når folkestyrets vilkår og spillerom blir redusert. Når betydningen av demokrati overføres fra folkestyret som formell beslutningsform til ulike former for tilleggsdemokrati; blir forvitringen av folkestyret tildekket og skillet mellom demokrati og ikke-demokrati utydelig. Derfor blir forvitringen av folkestyret et sentralt utgangspunkt for vurdering av demokratiets vilkår".

Det framgår videre av brevet at regjeringen i den politiske oppfølgingen av utredningen ønsker å legge opp til en bredere og mer normativ vurdering av generelle utviklingstrekk i samfunnet, med større vekt bl.a. hvordan makt- og demokratiforholdene i Norge bør være. På bakgrunn av dette blir høringsinstansene invitert til :

- Å gi en vurdering av i hvilken grad den beskrivelsen som maktutredningen gir av utvikling og situasjon knyttet til makt- og demokratiforhold i samfunnet oppfattes som faktisk riktig og fyllestgjørende.
- Å gi en vurdering av i hvilken grad utvikling og situasjonen knyttet til makt- og demokratiforhold er positiv eller negativ ut fra et overordnet mål om et bedre samfunn.
- Å vurdere hvorvidt makt- og demokratiforholdene bør endres, og eventuelt komme med forslag til hvordan dette kan/ bør gjøres.

Statistisk sentralbyrå vil påpeke at vi finner det lite forenlig med SSBs grunnleggende oppgave som uavhengig produsent og formidler av statistikk og forskning å gi en vurdering av i hvilken grad maktutredningens beskrivelse av makt- og demokratiutviklingen i samfunnet kan oppfattes som faktisk riktig og fyllestgjørende. Etter vårt skjønn er "sertifiseringen" av de sammenfattende konklusjonene fra et stort forskningsprogram primært en oppgave for den kollegiale fagfelleevalueringen i forskersamfunnet. Den sammenfattende utredningen i NOU 2003:19 er et oppsummerende formidlingsdokument, og som sådant lite egnet som et selvstendig vurderingsgrunnlag for de til dels meget bastante konklusjonene som trekkes i det avsluttende kapittel i utredningen.

Vi er imidlertid kjent med at maktutredningens konklusjoner har vakt oppmerksomhet og debatt i forskersamfunnet, og at det gjennom artikler, bokanmeldelser og andre innspill i media har vært pekt på at utredningens hovedkonklusjon om forvitringen av folkestyret gir en mer negativ virkelighetsforståelse enn hva andre forskere finner rimelig. Kritikken er basert så vel på kritikernes egne analyser som fortolkninger av analyser utført under Maktutredningens forskningsprogram. Når maktutredningens sammenfattende beskrivelse av utvikling og situasjon knyttet til makt- og demokratiforhold i samfunnet har blitt møtt med en god del faglig begrunnet kritikk fra forskersamfunnet, er det i seg selv en sterk indikasjon på at utredningens konklusjoner ikke uten forbehold kan karakteriseres som "faktisk riktig og fyllestgjørende".

Samlet sett mener vi at utredningen peker på mange viktig trekk ved samfunnsutviklingen som fortjener oppmerksomhet både i den faglige og i den politiske debatten. Slik vi leser utredningens sammenfattende konklusjoner mener vi imidlertid at utredningens hovedbudskap og spørsmålene som er reist i spørsmålene i ballpunkt to og tre ovenfor, først og fremst må vurderes av de politiske institusjonene og av aktørene på den politiske arena. Vi mener at Statistisk sentralbyrå i kraft av mandat og ansvarsområde har en viktig rolle og oppgave i denne debatten som leverandør av "virkelighetsforståelse" gjennom informasjon, statistikk, analyser og forskning og som produsent av data for andre forskningsinstitusjoner. Etter vårt vurdering er statistikk og forskning av høy kvalitet et nødvendig grunnlag for å vurdere de normative aspektene ved makt- og demokratiforholdene i samfunnet, og for et levende demokrati. Vi mener imidlertid at det ligger utenfor vårt institusjonelle og faglige ansvarsområde å gå seg inn på normative vurderinger av kvaliteten av makt- og demokratiforhold i samfunnet, slik det inviteres til i høringsbrevet.

Med vennlig hilsen

Svein Longva